

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 8.

V Ljubljani, 24. svečna 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrto leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/4 strani 10 K, 1/8 strani 8 K, 1/16 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljane po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Položaj učiteljstva na Goriškem. — Jasni se! — V ofenzivi. — Naš denarni zavod. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Položaj učiteljstva na Goriškem.

V članku »Bog visoko — car daleko« opisuje člankar v 5. števil. našega glasila trnjevo pot, po kateri hodi goriško učiteljstvo, čakaje izboljšanja svojega žalostnega stanja. — V naslednjih vrstah naj popolnim njegovo poročilo v toliko, da spoznamo, kdo je največ kriv, ako niti sedaj ne bo potrjen zakonski načrt o izboljšanju naših plač.

Že januarja 1901. je sklenil deželni zbor zakon, s katerim bi se bilo precej izboljšalo naše stanje, ako bi bil potrjen. — Tedaj je slov.-ital. klerikalno-liberalna zveza nalašč tako stilizirala § 10. in 16., da vlada zakona ni mogla potrditi. — To so poslanci dobro vedeli, ker je vladni zastopnik pri dotični seji določno povedal, da zakon ne dobi sankcije, in izrekel pomenljive besede: Requiescat in pace! Dr. Tuma je tedaj zastavil vso svojo zgovornost, da bi se izpremenila omenjena paragrafa; govoril je gluhih ušesom, ker je bilo dogovorjeno, da se mora stvar par let zavleči. In obveljalo jim je!

Učiteljstvo je željno pričakovalo vesti o usodi sklenjenega zakona. Na jesen l. 1901. je zvedelo, da ne dobi ničesar. Upi so šli po vodi, učiteljstvo trpi in stradaj dalje! Deželno učiteljsko društvo je sklicalo shod in zopet vložilo prošnjo za izboljšanje. Upali smo, da se snide deželni zbor novembra ali decembra. Nismo dočakali. Nade so nam zopet oživele, ko je prišla v deželo pomlad l. 1902.; mislili smo, da se na pomlad vendarle kaj predrugači; po vseh deželah so zborovali deželni zastopi, zakaj ne bi zboroval naš? — »Zaradi vas učiteljev ne,« mi je rekel neki mogočni gospod poslanec, ki vleče iz raznih blagajnic okolo 10.000 kron na leto. Torej zopet nič. »Morda bo na jesen ali zimo,« smo mrmrali, a ni ga bilo. Vitez Monriva, naš prejasni deželni glavar, je poročal v sporazumljenju z vitezi Gregorčičem, da »nima deželni zbor nikakega nujnega predmeta v obravnavanje, torej ni potrebno sklicati ga k zasedanju.« — Para učiteljska — pogini!

V tem je draginja nenavadno rastla. V skrajni sili se je obrnilo učiteljstvo na deželni odbor za začasno pomoč v bedi. Odgovor: deželni odbor ni kompetenten! Mesec poprej pa so dobili dobro plačani deželni uradniki mastne novoletne nagrade, ki same odvagajo

po vseletno učiteljsko plačo. Justitia regnorum fundamentum!...

Prišlo je leto 1903. Upali smo, da bo kaj spomladi; ko je prešla ta, smo pričakovali rešitve na jesen ali zimo. Prešla je zima, izginilo leto 1903. a deželni zbor se ni sešel, učiteljstvo je imelo za seboj in pred seboj zopet leto dni stradanja. — Deželni uradniki pa so za novo leto 1904. zopet dobili mastna darila. Trije najvišji (deželni tajnik, inženir in vodja pisarne) so dobili po 1200 kron, drugi po 1000, 800, 500 i. t. d. — Če prosi uboga učiteljska vdova miloščine za svoje sirote, dobi — 50 kron!!!

Na pomlad l. 1904 smo zvedeli, da mislijo sklicati deželni zbor šele pozno v jeseni. Tako se je tudi zgodilo. Novembra prejš. leta, v predzadnji seji, so sprejeli zakon, ki bi moral biti v veljavi že štiri leta, ako bi imeli opraviti s poštenimi ljudmi.

Vprašanje je, ali bo vsaj sedaj potrjen v zadnjem zasedanju sprejeti zakon. Z gotovostjo 100 : 1 smemo že sedaj trditi, da ne. Vlada namreč ne soglaša z načinom pokritja. Nasprotuje davku 170 K na hl piva; a tudi pobiranju 20% doklade na užitniuo vina in mesa ne pritrdi, ne sicer zaradi doklade same, pač pa zaradi tega, ker bi jo pobirali okraji. Okrajem pa vlada ne dovoli drugih naklad, razen onih na direktne davke. Ako bi deželni zalog pobiral te naklade, bi vlada ne imela ničesar proti. Tudi tisto 170 K na hl piva bi deželi najbrž dovolila, nikakor pa ne okrajem (okr. šol. zalogam.)

Kdo je torej predlagal tak način pokritja, o katerem se je vedelo že prej, da ne bo potrjen? To so storili ital. poslanci s Falconerjem vred. Zato odločno trdim, da so oni krivi, ako bo moralo učiteljstvo še bogve koliko časa stradati. Slovenski poslanci so vedeli, da na ta način učitelji zopet ničesar ne dobé; upoštevaje pa tudi koristi svojih volilcev, so zahtevali ustanovitev deželnega šol. zaloga. Ta zahteva je pravična, in samo tako bi prišlo učiteljstvo na Goriškem do primernih plač. Dožel. šol. zalogu se na vso sapo upirajo Lah, ker bi morala Gorica nekaj več plačevati dasi bi bila Furlanija na boljem. — Falconer je bil natanko poučen o tem in se je v odboru dežel. učit. društva sam izrazil, da je ustanovitev dežel. šol. zaloga pravična zahteva. Mož pa drugače dela, nego misli in govori.

Vstopivšega v deželni zbor, so premotili popolnoma njegovi laški kolege. Kmalu je začel cincati; izrazil se je, da bi glasoval s Slovenci za deželni zalog le v skrajnem slučaju, ako bi videl, da drugače ne pojde. — Slednjič je prišel dan seje, ko je bil naš načrt na dnevnem redu. Poznali smo načrt pokritja in rotili Falconerja, naj glasuje za dežel zalog. Izjavil je, da stori to le v slučaju, ako vladni zastopnik izrazi pomisleke protipotrditvi. Obljubil pa je glasovati za posredovalni predlog Gregorčičev, po katerem naj bi prevzel deželni zalog vsaj 400 tisoč kron učiteljskih plač. Res je, da je Gregorčič stavil svoj predlog v nesrečnem in neprikladnem trenutku, res, da se slovenski poslanci niti za ta slučaj niso dogovorili za složno postopanje, a Falconerja to nikakor ne opravičuje, da je snedel dano besedo ter glasoval tako proti Gregorčičevemu kakor proti Tumovemu predlogu. Slovenski poslanci (izvzemši kakega Lapanjo) so glasovali za vse, kar bi utegnili koristiti učiteljstvu. Ko je propadel Tumov predlog za dež. šol. zalog, so glasovali vsi za Gregorčičev; ko je Falconer tudi temu pripomogel do pokopa, so slednjič tudi skoro vsi glasovali za laški načrt. Odkritosrčno povemo, da so v zadnjem zasedanju pokazali skoraj vsi slov. poslanci dobro voljo, pomagati učiteljstvu.

Učitelj-poslanec Falconer pa ni zastopal v zbornici niti učiteljstva niti interesov svojih volilcev, ampak edino le italijanske šovinistično narodne muhe ter branil koristi — Gorice.

K temu so ga zavedli »kamoristi« s pretvezo, da storé vse potrebne korake v dosego potrditve njih načrta. Glavno besedo sta imela pri tem dr. Marani in prošt Faidutti, oba zagrizena nasprotnika Slovencev. Kako so ga vodili za nos, more sedaj spoznati, ker načrt zakona, sprejet v novembru, leži še danes v pisarni dež. odbora Niti toliko se ne brigajo, da bi ga poslali naprej. S tem hočejo zavleči odločitev. Vedo namreč, da zakon ne bo potrjen; ker pa utegne biti dežel. zbor na pomlad sklican k zopetnemu zasedanju, treba skrbeti, da do tedaj stvar še ne bo rešena.

Lisičje-hudobna politika starega zvijača! Bog mu plačaj z zvrhano mero! — Vrlega in neustrašenega zastopnika učiteljstva, možaka Falconerja, pa moramo za njegove zasluge izvoliti za častnega člana dežel. učit. društva. — Gospod, varuj me prijateljev, sovražnikov se ogibljem sam!

B r.

Jasni se!

Dne 26. m. m. so se zbrali goriški župani v Sežani k protestnemu shodu proti nastavljanju deželnih občinskih tajnikov v naši deželi. Kot referenta v tej zadevi so pa povabili tudi dež. poslanca g. dr. Treota. No, ker je že prišlo v navado, da omenjajo pri vsakem shodu tudi nas in naših beraških plač, zato se je najbrže tudi temu gospodu zdelo prepotrebno, da pojasni pri tej priliki navzočim kakšno neznosno (najbrže tudi sitno in brezpotrebno breme!) je učiteljstvo kmetiškemu stanu v deželi. Baje je samo učiteljstvo stan, ki provzroča stroške deželi, občinam in državi. Vsi ostali stanovji žive baje ob zraku in vodi, zato ne rabijo denarja, in vse, kar delajo, delajo iz velikodušnosti in ljubezni do — naroda . . .

Za ta malenkosten povešek naših plač so že toliko bobnali po deželi, da bi si mogel človek, ki mu stvar ni prav jasna, misliti, da smo mi najbrže največji deželni oderuhi in brezobzirneži do ubogega kmeta-trpina, ker zahtevamo stvari, ki jih še izdaleka ne zaslužimo!

Tako nas sicer naš kmet tudi sodi, in kdor se mu hoče prikupiti, naj le dregne ob šolo in ob stroške, ki jih povzroča. Ni dvoma, da se ne pridobi src nerazsodnega ljudstva.

To najbrže ve tudi ta g. poslanec, zato je med drugim izrazil tudi iskreno željo, da bi nam še sedaj ne vrgli one mrvice poboljška.

Dejal je tako-le: »Upam sicer še vedno, da učiteljski zakon glede določbe o pokritju ne dobi Najvišje sankcije.«

Gospod poslanec torej ne privošči, da bi pomogli učiteljstvu iz njegovega neznosnega bednega stanja. Poreče gotovo, da tega ni mislil, marveč da se je tako izjavil le zato, ker se boji, da bi ne prišle naše občine zaradi prevelikih doklad na boben. Da, priznavamo, da so doklade postale ubogemu kmetu neznosne. Ali, gospoda draga, to poudarjate le tedaj, kadar gre za ubogega učitelja. Lani, ko ste naložili za deželne stroške, (za draginjske doklade ali povešek plač deželnim uradnikom ali pa za diete gg. poslancem) na 120 % doklade na užitnino, niste prav nič vprašali kmeta, odnosno obrtnika, marveč naložili ste doklade, pa mir besedi! Letos pa, ko so se znižale dež. naklade na užitnino vina, mošta in mesa na 100 % ter — kakor se je namenilo — še 20 % doklade za izboljšanje naših sramotnih dnin, se bojite, da bi mi ali ne preobogateli ali pa da bi občine ne prišle res na boben.

Menimo, da so doklade doklade, naj bodo že pod katerimkoli imenom. Plaćati jih je treba. Zato mislimo, da bi naš obrtnik ostal tudi letos tam, kjer je bil lani, četudi bi za nas kaj žrtvoval; zakaj lani 120 % samo deželne, letos pa 100 % deželne in 20 % okrajne doklade na užitnino vina, mošta in mesa je pač vse enako! To je vendar jasno!

Iz vsega tega se da pač sklepati, da je bila utemeljena govorica pred zadnjim zasedanjem dež. zbora, da niso gg. poslanci tudi letos mnenja, nam kaj izboljšati, marveč nas še vedno naprej voditi za nos s sladkimi besedami kot so nas doslej.

Prošnja za draginjsko doklado je bila v seji pom. okr. šol. sveta iz prevelike prijaznosti kmetiških zastopnikov do nas odklonjena; izboljšek naših plač bo skoro brezdvomno zavržen, a živeti vendar treba. Kaj nam je početi, ko vse prošnje mož in solze sirot nič ne pomagajo?

Deželni očetje, ontehčajte se že in pokažite, da ste res tudi naši očetje!

Sicer bo gorje!

— B. —

V ofenzivi.

(Dalje).

Duhovščina uživa med narodom največje zaupanje in spoštovanje; ona bi lahko naredila jako veliko za narodno zavest, toda ne stori v ta namen ničesar, ker je v tem primeru mlačna in nedelavna, ker smatra gorečo narodno zavednost za pregrešno — narodni fanatizem za poganstvo.

Ali imamo same duhovnike, poreče kdo, saj bi tudi drugi lahko kaj storili za probujenje narodne zavednosti! Res je tako! Vendar imajo v rokah narodno maso, kar sami

očitno priznavajo, zato imajo obenem tudi največjo odgovornost za narodno zavednost. Narodna mlačnost ne plača danes prav ničesar, marveč je celo posamezniku lahko škodljiva. In to je tisto! Ako pa hoče imeti naš narod bodočnost, mora razumeti duha časa, mora postaviti silo proti sili, fanatizem proti fanatizmu, drugače ga sila premaga in narod utone v drugih zavednih in fanatizovanih narodih.

Boj mora biti, ker je napredek le v boju. Na tem polju je dela več kakor dovolj za naš klerikalizem in za vse ostalo razumništvo. Na tem polju ni treba gledati, kdo je klerikalec ali liberalec, oba se lahko združita v eno celoto in delujeta za narodno probujo.

Ali kaj vidimo? Klerikalec bi rajši videl hudiča poleg sebe kakor liberalca. Oba hočeta biti in veljati pred narodno maso kot narodna, v istini se pa sovražita drug drugega, psujeta in si očitata vse mogoče reči; namesto da bi gojila narodno zavednost, gojita oba sovraštvo, prepir in pohujšanje. Ali konca temu boju ni pričakovati. Oba je privedel ta politični fanatizem do skrajnosti. Klerikalizem goji verski fanatizem brez prave narodne zavednosti, hoče osrečiti ljudstvo brez prave omike in želi imeti nadvlado nad narodno maso. Liberalizem se pa temu upira. Da bi preprečil nakane prvega, je stopil v kranjskem deželnem zboru v dotiko z Nemci. On hoče imeti mnogo dobrih šol in mnogo dobro situiranega učiteljstva, da se dvigne narodna prosveta. Položaj je kritičen, kapitulirati noče nihče. Učiteljstvo stoji v ogromni večini na liberalni strani, pa tudi velik del naroda je z nami. Ali naj bo vedno tako? Ali naj bijemo tudi v bodoče ta boj? — Krek je pisal: »Liberalci naj pišejo, kar hočejo, odkritega in poštenega boja se ne bojimo, odkritosrčno povem, da takšen boj se mi celo dopada!« Liberalci naj bi tudi rekli tako in naj bi se zvezali vsaj v glavnem z njimi; kakor delajo drugi narodi, bi se to lahko godilo tudi pri nas: Narodna zavednost, korist in prosveta mora postati smoter skupnemu delu, vse drugo se bo razvzlozilo polagoma samo ob sebi. Kdor je temu nasproten, je sovražnik našega naroda, je sebičnež, odpadnik in izdajalec.

Liberalci so vedno hoteli zavzeti to stališče, pa dr. Šusteršič ni hotel sodelovati z njimi, zato ga nismo obsojali preostro, ko smo trdili in še trdimo, da ne čuti z našim narodom, in ako ostane še v bodoče na tem stališču, mu lahko smelo rečemo v obraz, da je naš odpadnik in izdajalec.

Boj mora biti, ker je le v boju napredek, a ta boj moramo biti v prvi vrsti za narodno probujo in s tem v zvezi tudi za njegovo socialno blaginjo in prosveto. Ako je klerikalizem s tem zadovoljen, ni treba nobene enquete več, ampak vsi stopimo na krov z zedinjenimi močmi za blaginjo našega naroda. Ako pa ni s tem zadovoljen, je proti ljudstvu in zaraditega ga proglašamo za hinavca, lažnika in izdajalca ter mu napovedujemo boj do zadnje kaplje krvi.

* * *

Na Slovenskem so svobodomiselni ljudje, kdor to taji, vara samega sebe.

Dr. Jan. Ev. Krek.

Vendar enkrat, smo vzkliknili, ko smo to čitali! Krek je imel pogum, klerikalizmu povedati v obraz, da so na Slovenskem svobodomiselni ljudje, ali po domače rečeno: na slovenskem so liberalci. Do sedaj so ti ljudje živeli v zavesti, da je vse ljudstvo za njimi, liberalcev niso jemali

niti v poštev. Kakšne vere pa je svobodomiselni človek? Mi trdimo, da smo katoličani, klerikalizem pa trdi, da smo brezverci. To se ne ujema, treba je pojasniti.

Že lansko leto smo pojasnili, kaj je klerikalizem. Učeči člani naše cerkve se imenujejo »kleriki«, po našem mašniki ali duhovniki. Mi se ne vtikamo prav nič v cerkvene dogme, vsak izmed nas živi po naukih cerkve kakor ve in zna in kolikor je mogoče. V eni sami točki smo navzkriž, namreč, da odrekamo duhovščini oblast v posvetnih zadevah nad narodi. Opiramo se na izrek Kristusa: »Moje kraljestvo ni od tega sveta; lisice imajo svoje brloge, ptice svoja gnezda, Sin človekov pa nima prostora, kamor bi naslonil glavo. Ne skrbite, kaj boste pili in jedli, ker to je pogansko; če moj Oče v nebesih skrbi za vrabca na strehi, koliko bolj bo skrbel za vas!« Vkljub temu so si rimski papeži vedno prizadevali, biti tudi v posvetnih zadevah nad narodi, kralji in cesarji. Zgodovina nas uči, da so imeli papeži neprestane boje in homatije večinoma le zaradi posvetnih zadev. Ti boji in te homatije trajajo še dandanes.

Sedaj razumemo pod besedo klerikalizem za posvetno nadvlado, blago, čast in slavo borečo se duhovsko gosposko, in vsem tistim, ki se ž njo ujemajo ali jo podpirajo v tem boju, pravimo navadno klerikalci. Ako si lasti papež nadoblast nad narodi, so deležni te pravice tudi škofje v posameznih škofijah. Katoličani bi morali biti zaradi tega pokorni škofom tudi v političnih zadevah — svobodomiselni ljudje ali liberalci pa ugovarjajo temu. Pri nas je torej glava klerikalcev naš škof, njemu podložni duhovniki pa agitirajo, vodijo ljudstvo v volilne boje ter se ravna po navodilu svojega višjega pastirja in škofa. Kakor je odgovoren oče v družini, župan v občini, cesarski namestnik v svoji vojvodini in minister v državi za svoje podložnike in njih dejanja, je odgovoren škof za posvetna dejanja svojih podložnikov po danih svojih navodilih.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet januarja 1905 K 18.166*10.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz odboroze seje „Slovenske Šolske Matice“, ki se je vršila dne 12. februarja 1905 ob 2. uri popoldne v konferenčni sobi c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani, nam poročajo: Navzoči: predsednik H. Schreiner in odborniki: dr. J. Bezjak, V. Bežek, J. Dimnik, Fr. Finžgar, Fr. Gabršek, Fr. Hubad, A. Senekovič in V. Strmšek.

1. Knjige za l. 1904. izidejo koncem t. m., in sicer: 1. Pedagoški Letopis, 2. Učne slike, II. del, 2. snopič, 3. Zgodovinska učna snov, 4. snopič.

Zanaprej se bo oskrbelo, da bodo rokopisi za naslednje leto pripravljeni že prejšnje leto.

Ker knjiga »Zgodovinska učna snov« tudi s 4. snopičem še ne bo dovršena, izide za l. 1905. še 5. snopič. Leta 1905. se bo izdala tudi zgodovinska knjižica za učence. Spisal jo bo profesor J. Apih.

II. Blagajnik Andr. Senekovič je poročal o denarnem stanju za l. 1904. Razpoložna imovina znaša 6370 K, usta-

novnine je 1553 K. Obresti je bilo za preteklo leto prav malo, ker so člani prepozno plačevali udnino.

III. Tajnik Fr. Gabršek je poročal, da šteje Matica za 1904 doslej 1424 članov, za 90 več od lani in 136 naročnikov na hrvaške knjige. Ker je lansko direktno razpošiljanje hrvaških knjig povzročalo Matici obilo stroškov, se bo vprašal odbor »Hrv. ped. knjiž. zbora« v Zagrebu, koliko zahteva odškodnine, ko bi sam direktno ali vsaj potom naših poverjenikov razpošiljal svoje knjige našim članom. Matica bi pa potem izterjala dotične vsote od svojih članov.

IV. Tajnik je prijavil došle dopise in tozadevne odborove ukrepe, kar se je vzelo na znanje. Ker je kranjski deželni zbor vrnil svoječasnno odborovo prošnjo za denarno podporo nerešeno, se bo ta prošnja takoj zopet ponovila. Poslala se bo takoj tudi posojilnicam prošnja za podporo, dasi lanska enaka prošnja ni imela znatnega uspeha.

V. Določile so se nagrade pisateljem in funkcionarjem v istem razmerju kakor lani. Za l. 1904. dobi tudi blagajnik 100 K nagrade.

VI. Za l. 1905. se bodo izdale naslednje 4 knjige:

1. Pedagoški Letopis, V. zvezek;
2. Realna knjižnica: Zgodovinska učna snov, 5. snopič (konec);
3. Nazorni nauk, snov za 1. šolsko leto;
4. Učne slike k II. Citanki, II. del, 3. snopič (konec).

VII. Odbor je dobil od meščanskega učitelja Jos. Ciperleta na Dunaju rokopis: Zgodovina pedagogike s posebnim ozirom na Slovence. — Rokopis se izroči v pregled in oceno prof. dr. Fr. Ilešiču.

VIII. Matica namerava izdati »Spominske liste« za učence in učenke ob njih izstopu iz ljudske šole. Primerno besedilo je zložil prof. Jos. Stritar. Zaradi primerne okrasbe in cene se bo odbor nadalje pogajal s tiskarno. Učiteljstvo se opozarja, da se bo na Spominskih listkih natisnilo tudi ime šole, ako se naroči vsaj 50 iztisov. Izrekla se je želja, naj bi se ti listi smatrali za uradno tiskovino, v ta namen se bo izprosilo dovoljenje c. kr. dež. šolskih svetov.

IX. Matica bo izdala v slovenskem prevodu H. Trunkovo »Pismo na starše«. V ta namen se bodo vprašali c. kr. dež. šolski sveti, ali nimajo ničesar proti tej prireditvi in ali bi hoteli to podjetje moralno podpirati s priporočevanjem in z razpošiljevanjem uradnim potom. Matica bi prepustila 5000 iztisov v brezplačno razdelitev šolam, večje potrebe bi se plačevale. Tudi naučno ministrstvo se bo naprosilo za denarno podporo. Ker zahteva H. Trunk za slovensko izdajo odškodnino, se mu bo sporočilo, da bo razdeljevala Matica to brošurico izvečine zastoj, torej naj tudi on dovoli brezplačno poslovenenje; le če bi imela Matica kaj dobička, bi se mu izplačala primerna vsota.

X. Razgovarjalo se je o prireditvi razstave učil o priliki prihodnjega občnega zbora. Razstava naj bi bila urejena po predmetih in šolskih kategorijah tako, da bi se višjim kategorijam dodavala njim namenjena učila. Izdal naj bi se natančen program. Ker pa prirede v letošnjih velikih počitnicah ljubljanske ljudske šole svojo razstavo učil, se sklene, da Matica zazdaj odloži tako prireditev do ugodnejše prilike.

XI. V letu 1905. bo predaval g. dr. J. Bezjak dvakrat na Štajerskem (v učiteljskih društvih za mariborsko okolico in šentlenartski okraj). Tudi g. predsednik namerava predavati, in sicer o otroških igrah v domači hiši.

XII. Razpošiljanje knjig bo oskrboval tajnik sam.

Po časopisih se bodo večkrat priobčevale notice o društvenem in odborovem delovanju.

V Letopisu za l. 1904. se bodo priobčile vse dozdej izdane društvene knjige s prodajalno ceno, dalje naznanilo, da je po društvenih pravilih plačevati letnino v prvi polovici vsakega leta; izjemoma se bodo sprejemali za prihodnje leto (1905) društveniki še do 1. oktobra 1905. — Poverjeniki naj pošiljajo blagajniku letnino za vse člane skupaj, in sicer s seznamom članov vred. Posamezno pošiljanje provzroča namreč blagajniku in tajniku preveč posla. Na nabiralni poli naj se razyrste člani po abecednem redu z naslovom (ime, značaj in kraj), kakršen se tiska v Letopisu. Na oglasila brez plačila se odbor ne ozira, zato naj gg. poverjeniki

članov ne naznanjajo, ker se ti tudi v Letopisu ne izkazujejo. — Upravništvu, oziroma tajništvu ali odboru namenjene stvari naj se pošiljajo tajniku, denarne stvari pa blagajniku.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje letos drugič dne 5. marca v šoli v Brežicah. Pričetek zborovanja ob polu 10. uri dopoldne. Vzpored: 1. Odobrenje zapisnika zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Iz šolske prakse. 4. Predavanje g. Jamška: »Predmet po Kernu«. 5. Želje in nasveti. Obilne udeležbe pričakuje — odbor.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj je imelo svoj občni zbor dne 2. t. m. na Vidmu. Kot gostje so se zborovanja udeležili: gđc. Šeligo in Šibovc ter gg. Kos, Laurenčak in Slemenšek. Gospodična Irena Slemenšek je pristopila k društvu kot redni član. Zapisnik zadnjega zborovanja se je odobril neizpremenjen. Določilo se je tudi število »Lehrerbundovih« članov. Društveni prispevki zanje znašajo 5 K 60 h, za druge 2 K. Predsednik apeluje na društvenike, da podpirajo stanovske liste. »Schul- und Lehrer-Zeitung« in »Učiteljskega Tovariša« imej vsak zavedni učitelj, na »Popotnika« in »Zvonček« pa naj bo naročena vsaka šola. Naša častna dolžnost je tudi, da podpisamo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani.« Dosedaj je iz teh krajev pristopilo imenovanemu društvu razmeroma le malo članov. Tovariši, ki so v zadnjem času prestali izpit usposobljenosti, naj ne pozabijo pristopiti društvu »Selbsthilfe.« Nato je sledilo poročilo o prizadevanju združitve štajerskega učiteljstva ter se je soglasno sprejela sledeča resolucija: »Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj pozdravlja z zadovoljstvom sklepe, sprejete v skupni seji štaj. »Lehrerbunda« in nemškega »Verbanda« z dne 29. decembra l. l., na podlagi katerih se bo moglo zopet združiti štajersko učiteljstvo v močno deželno zvezo, ter izreka zahvalo slovenskim odbornikom, ki so v tem smislu zastopali spodnještajerska društva.« Glede glasila slovenske »Zveze« pripomni g. Jamšek, da pač ne bo kazalo ustanoviti lastnega lista, dokler nam je »Učit. Tov.« na razpolago.

Ker se sedanji zapisnikar gosp. Potočnik preseli v Idrijo, se izvoli za novega zapisnikarja gosp. Drnovšek iz Artiča. G. Potočniku se izreče zahvala za marljivo delovanje v društvu. Za poročevalca »Učit. Tovariša« in »Domovine« se določi g. Tominc.

Iz predsednikovega poročila o društvenem delovanju lanskega leta posnamemo sledeče podatke: Društvo je štel v začetku leta 43 rednih, 4 podporne in 2 častna člana. Med letom je pristopilo 7, izstopili pa so zavoljo preselitve v druge okraje 3, v pokoj je šel 1, umrl pa 1 častni član (Tomaž Dernjač). Torej je bilo koncem leta 46 rednih (med temi 19 učiteljic), 4 podporni in 1 častni, skupaj 51 članov. Polnoštevilno so bile v društvu zastopane šole v Artiču, Dobovi, Globokem, Kapelah, Sromljah, Stari vasi, Vidmu, Podgorju in Zabukovju. Iz obeh okrajev je društvo štel 70% učiteljev med svoje člane. (Ali je res nemogoče, da bi učiteljsko društvo obsegalo vse učitelje svojega okraja!) Glede udeležbe pri zborovanjih se ne moremo posebno pohvaliti, zakaj le 8 članov se je udeležilo vseh zborovanj in povprečno pride na eno zborovanje le 25 članov. Zborovalo pa je društvo petkrat, in sicer trikrat na Vidmu, po enkrat pa v Brežicah in Sevnici.

Daljša predavanja so imeli gg. Jamšek (2), Knapič (1), Skalovnik (1) in Gajšek (1). Marljivo sta se uporabljali točki »društvene zadeve« in »iz šolske prakse«, ki sta se postavljali na dnevni red vseh zborovanj. Temeljito poročilo se je vzelo odobruje na znanje, ter izrekla predsedniku zahvala za njegovo uspešno delovanje.

Poročilo blagajničarke izkazuje dohodkov 291 K 83 h, ter izdatkov 190 K 61 h. Aktivnih terjatev na zaostali društvenini je 50 K. Račun se je takoj pregledal in odobril.

Predsednik se zahvali gđc. Pivk, ki že dolgo vrsto let vzorno opravlja službo društvene blagajničarke.

Gospod Tominc je predaval o osemletni šolski dobi. Neki list je bil namreč pred kratkem sprožil to vprašanje. Kot izkušen šolnik je vedel govornik navesti dolgo vrsto ovir, ki so krive, da imamo pogosto osemletno šolsko dobo v resnici le na papirju. Večina naših otrok na deželi je z izpolnjenim šestim letom za šolski obisk prekilava, v trinajstem in štirinajstem letu pridejo olajšave, ymes pa več sto zamujenih dni. Ako bi se sedemletna šolska doba strogo izvedla, bi se nemara učiteljstvo ž njo sprijaznilo, ker bi se dalo v šoli več doseči, kot pri sedanjih razmerah. A skoraj gotovo je, da bi tudi pri sedemletni obveznosti mnogo lepih določb glede šolskega obiska ostalo kakor sedaj le na papirju. Posledica bi bila, da bi se uspehi sedanje šole močno skrčili. (To je namen onih političnih strank, ki se potezajo za skrajšanje šolske dobe. Opomba dopisnika). Današnji gospodarski in socialni položaj našega ljudstva pa nikakor ne pripušča, da bi se ljudsko izobrazbo smelo potisniti nazaj. Nasprotno bo treba napeti vse sile, da se naše ljudsko šolstvo razvija v naprednem smislu ter da se na zgoraj izpopolni in povzdigne. Avstrijsko učiteljstvo mora torej ostati na onem stališču, ki ga je že opetovano naglašalo: na stališču državnošolskega zakona z dne 14. maja 1869. leta, ki zahteva osemletno šolsko dobo brez vseh olajšav.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje v četrtek, dne 2. marca 1905 ob 10. uri dopoldne v mariborski okoliški šoli. Dnevni red: 1. zapisnik, 2. dopisi, 3. poročilo blagajnika, 4. poročilo zastopnika v okrajnem šolskem svetu, 5. predlogi in nasveti. — Eventualno bo na dnevnem redu tudi predavanje c. kr. okr. šol. nadzornika g. dr. J. Bezjaka. Prav obilne udeležbe se nadeja — odbor.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je imelo svoje redno zborovanje 2. februarja t. l. ob povoljni udeležbi v navadnih prostorih v Celju. Kot gost je prisostvovala našemu sestanku gđc. Pavla Flis iz Žalca. Pred pričetkom dnevnega reda se nastavi na prošnjo mnogih članov čas za prihodnje zborovanje na pol 12. uro [dopoldne; upati je, da bodo odslej naprej udeležniki točnejši. Po običajnem pozdravu predsednikom se prečita zapisnik zadnjega glavnega zborovanja, ki se odobri s pristavkom, da dobi vsak član društva tiskano izkaznico o plačani letnini.

Nato se je obravnavala neka jako važna interna zadeva, ki se je primernim potom jako lojalno rešila.

G. predsednik nam dalje naznanja, da se mora kmalu sklicati občni zbor »Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic«, v kar je naše društvo kot povzročitelj nje ustanovitve upravičeno. Najpripravnejši čas za zborovanje »Zveze« je 25. dan mes. marca, ker sta takrat dva praznika. — Vodstvo »Zveze« ni reagovalo na napade od gotove strani, to bo storilo na občnem zboru. Takrat pa se naj pokaže, kdo je delal prav, kdo ne. Dozdaj se je čakalo, da bodo društva kaj delala, a nič! Žalostno je, da se društva sploh ne odzovejo, niti ne pošljejo imenikov niti ne članarine. Da bi društva storila svojo dolžnost, bi delegatje popolnoma lahko dobili povrnjeno potnino.

Iz letnega poročila, o katerem se je danes razpravljalo, posnamemo, da je imelo naše društvo v minulem letu 72 pravih, 12 pa podpornih članov.

Razpravljajoč o določitvi načrta delovanju v letošnjem društvenem letu, se je razvila vseskozi zanimiva in živahna debata. Naša deviza bodi: delajmo, bodimo takti in samozavestni! Kadar te hočejo izrabljati v svoje namene in uporabljati le tedaj, kadar so »samo zazdaj navezani na učitelje« (tako so se izrazili pri nekem glasbenem društvu!), tedaj odklanjaj zavedni učitelj svojo pomoč! — Ne škodilo bi društvu več edinstvi, le v edinstvi smo lahko mogoči faktor in le kot tak lahko doženemo marsikaj; treba je torej, da podpremo vsak predlog soglasno, najsi pride od vodstva ali od koga drugega.

Med društveniki pogrešamo marsikoga, ki bi lahko prišel k našim zborovanjem; saj jih pa tudi pride od učiteljstva celjskega okraja komaj polovica, od sosednega pa le

— ena desetina! Marsikaka trpka beseda sili izpod peresa, a bodi! Kdor se ne zaveda v tem probujenem stoletju, za takega je pač vsaka beseda odveč!

Zavednim tovarišem in tovarišicam naših dveh združenih okrajev pa kličem: Na veselo snidenje na 25. dan meseca marca pri občnem zboru »Zveze«!

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, 2. marca t. l. ob polu 10. uri — ne ob polu 11. — dopoldne v šoli ptujske okolice po naslednjem vzporedju: 1. O najnovšem slovenskem pesništvu. Predava g. dr. J. Komljanec. 2. Zapisnik. 3. Dopisi in društvena poročila. 4. Nasveti in predlogi. — Tovarišice in tovariši, pridite polnoštevilno!

I. Kopic, t. č. predsednik.

Poziv. V smislu točke 7. odstavka pravil se vsa slov. štaj. učit. društva, ki so prijavila svoj pristop k »Zvezi slov. štaj. učiteljev in učiteljic«, nujno opozore, da se čimprej odzovejo svojim dolžnostim. »Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic« v Celju, 18. februarja 1905.

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v Slov. Bistrici dne 2. sušca t. l. ob 10. uri dopoldne po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje g. učit. Luleka o slikovitosti jezika. 4. »Lehrerhaus«, gč. Negovotič. 5. Volitev stalnega odposlanca za »Južnoštajersko zvezo«. 6. Vprašalna škrinjica. 7. Slučajnosti. 8. Pevska vaja. Pesmarica I. zvezek se naj prinese s seboj.

K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“. Štev. 2. Letnik XXVI. — Tovariš Josip Ažman priobčuje na uvodnem mestu temeljito sestavljeno konferenčno poročilo »Šola in varstvo živali«, ki bo brez dvoma rodilo mnogo lepega sadu. — Enako stvarna in uvaževanja vredna je razprava »Kako in koliko se poučuj v deških ročnih delih na ljudski šoli«, ki je je spisal Anton Maslo. Priznati treba, da so tudi deška ročna dela disciplina, ki ima svoje dobre stvari. — Dr. Fr. Ilešič zaključuje svoj članek »Iz zgodovine šolstva«. Zanimalo bo zlasti »Klagovanje enega šolnika« pred sto leti, ker je to »klaganje« mestoma primerno še za današnje dni; n. pr.:

Oh nedužno to življenje
kak se šolniki godi,
ker za trudno vso trpljenje
skoro nemre živeti.

Tako je bilo pod 100 leti in tako je — sramota! — še danes! — Ravno sedaj, ko toliko delajo o preosnovi risarskega pouka, bo zbudilo obče zanimanje poročilo tov. J. Stuklja »Mednarodni kongres o pouku risanja v Bernu«. — Za »Književnim poročilom« prinaša »Popotnik« v »Razgledu« obilico zanimivih drobtin s pedagoškega in šolskega polja. — Tudi ta »Popotnikova« številka je lepa priča neutrudne delavnosti naprednega učiteljstva, ki stremi za čim večjo izobrazbo.

„Trgovski in obrtniški kažipot po Slovenskem Štajerskem“. Izdalo in založilo »Občeslovensko obrtno društvo v Celju«. Uredil Anton Ekar. Cena 1 K, s poštnino 10 h več. Leto 1905. Ta priročna in skrbno sestavljena knjiga bo dobro služila vsakomur, kdor se zanima za slovenski življenjski na Štajerskem.

Nemško-slovenski tehniški slovar. Odbor za izdajo nemško-slovenskega tehniškega slovarja je dal tiskati posebne vzorce za nabiralne listke. Na vzorcih je natančno označena oblika in so določeni vsi podatki, ki naj se zapišejo na nabiralni listek. Gospodje nabiralci tehniških izrazov in sploh vsi oni, ki so v interesu stvari pripravljeni podpirati odbor, da se čimprej doseže izdaja prepotrebne nam tehniškega slovarja, se tem potom opozarjajo na navedene vzorce, ki se brezplačno dobivajo pri Slovenski Matici v Ljubljani.

Vestnik.

Usmili se nas, Gospod! Veliki grešniki smo in skesano se trkamo na prsi! Njega milost škof ljubljanski, Anton Bonaventura, nas je zopet postavil na indeks! Zgodilo se je to že večkrat, sedaj v zadnjem njegovem »Pastirskem listu«, ki je skozinsko politiškega duha, se je zgodilo zopet. Zopet smo prekleti, zopet obsojeni v večni ogenj! Joj, mi ubogi, veliki grešniki! A čudo! Kletve ljubljanskega kneza in škofa nimajo blagoslova: čim bolj nas preklinja, tem bolj raste naša moč, čim bolj vihti po nas svojo srebrno palico, tem bolj se množi število naših somišljenikov! In to mora boleti našega blagega dušnega pastirja. In še drugo čudo! Ko je prišel sedanjí škof v Ljubljano, je vabil naše urednike in somišljenike k sebi na obed, ko je vendar vedel, kakšni veliki grešniki so, sedaj nas pa preklinja, in vendar nismo izpremenili svojega mišljenja niti predružačili svojega delovanja: ostali smo slej kot prej eni in isti — Njegova roka pa, ki je prej vabila in blagoslavljal, sedaj odganja in kliče prekletstvo! Usmili se nas, Gospod, usmili se pa tudi služabnikov Svojih!

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Radovljici z dne 16. svečna 1905. Učiteljici Olgi Šivic z Jesenic se je dovolil zaradi bolezni trimesečni dopust. Nadučitelju Janku Wresizu se je priznala četrta starostna doklada. Za Koprivnik se je imenoval za provizoričnega učitelja Fr. Jurjevčič; za Jesenice pa učiteljica Marija Remžgar iz Dol. Logatca. — Rešila se je neka prošnja za izpust iz šole. Potrdili so se računi za stvarne šolske potrebščine enajstih ljudskih šol za l. 1904. — Pritožba proti nekemu učitelju se je zavrnila, ker ni bilo zadostnih dokazov.

Rezervni fond. Gosp. Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu: Učiteljstvo goriškega okraja 1% od poviška na petletnicah, dobljenem po rekurzu g. Al. Urbančiča 86.66 K.

Odpravljene šolske maše. Ujemo, da je odpravil deželni šolski svet kranjski v zadnji seji šolske maše na obeh ljubljanskih gimnazijah.

Šolske vesti. G. Ivan Šega, učitelj v Spodnjem Logatcu, je premeščen v Šmartno pri Litiji. — Za učitelja v Zatičini je imenovan g. Karol Gorišek. — Za učiteljice pa so imenovane gđc.: Ivana Zorč v Hotiču, Rant v Hotederšici, Ljudmila Odlasek v Št. Jakobu ob Savi in Perhavec v Leskovcu.

Učiteljski dobrotniki. Pedagoško društvo v Krškem je poslalo, kakor smo že zadnjič poročali, »Učiteljskemu konviktu v Ljubljani 606.74 K. Darovalci so: 1) V Krškem: Gospa J. Hotschewar 100 K; gospe M. Pfeifer in K. Volavšek, po 5 K; gospice učiteljice A. Schmidinger 12 K, E. Tavčar in P. Zirer po 5 K in gospodje G. Engelsberger, trgovec, 20 K, dr. J. Mencinger, odvetnik, J. Orešek, c. kr. glavar, dr. J. Pučko, okr. notar in Lj. Stiasny, c. kr. okr. šol. nadzornik, po 10 K; J. Adlešič, nadučitelj, F. Gregorič, posestnik, K. Jugović, posestnik, V. Scagnet, stavbni podjetnik, po 5 K, F. Svetec, c. kr. vladni konceptist, 4 K, F. Anžiček, solicator, dr. M. Menninger, c. kr. profesor in dr. T. Romih, meščanski učitelj, po 3 K; V. Auman, trgovec, dr. R. Kaiserberger, okrožni zdravnik, A. Kos, uradnik, M. Zotter, c. kr. davčni adjunkt, V. Žener, posestnik, po 2 K in dr. J. Drnovšek, c. kr. finančni konceptist 1 K (nabral večinoma g. A. Goslar, c. kr. sodni kancelist). 2) Na Raki: g. F. Lunder, nadučitelj in gospici učiteljici F. in G. Lunder, po 5 K. 3) V Litiji: g. B. Andoljšek, nadučitelj, gospa A. Andoljšek, soproga nadučiteljeva in gospica J. Schott, učiteljica, po 2 K. 4) V Mokronogu: g. L. Fettich-Frankheim, nadučitelj, g. J. Tratar, učitelj in gospici učiteljici A. Donati in P. Jaklič po 2 K; gospica učiteljica A. Košenini, 1 K. 5) Gospod J. Demšar, nadučitelj iz Šmarjete, 2 K. 6) V Toplicah in Zagorju: g. K. Malli, nadučitelj, 3 K; gospice učiteljice F. Jankovič, O. Jenko in R. Junis in gosp. učitelja J. Levstik in M. Pelko, po 2 K; g. M. Škrjanec, M. Hecking, J. Gherbaz, J. Stepišnik in Neimenovan, po 1 K. 7) V Št. Rupertu nabral gosp. nadučitelj Al. Lunaček 16.20 K (med temi so darovali gospodje F. Knez,

trgovec, 5 K, A. Lunaček 2 K, J. Frelih, gostilničar in M. Brezovar, učitelj, po 1 K). 8) V Leskovcu: Neimenovana 4 K; gospodje K. Ridl, posestnik, 3 K, V. Cebašek, kaplan in J. Rupnik, nadučitelj, po 2 K. 9) V Boštanju: g. A. Račič, nadučitelj, 5 K in gospici učiteljici M. Račič 3 K, M. Vider 2 K. 10) Gosp. A. Pavčič, nadučitelj v Kostanjevici 4 K. 11) V Št. Janžu: g. V. Brce, nadučitelj in gospa učiteljica A. Brce, po 2 K. 12) Učiteljstvo šole v Št. Jerneju podarilo 13 K in gospa Polanc 2 K. 13) V Skocijanu: Občina Škocijan 10 K; gospodje A. Cinkule, J. Zupet in A. Sink, po 1 K in J. Cinkole, J. Jan in J. Jaklič, 1.20 K. 14) Gospod A. Križman, c. kr. davčni kontrolor v Cerknici, 2 K. 15) Gospica H. Sirnik, učiteljica v Studencu, 2 K. 16) V Radečah: gospa M. Rosina, soproga sod. svetnika, 2 K; gospodje V. Krisper, lastnik tovarne, 20 K, A. Rosina, c. kr. sod. svetnik 10 K, A. Pegan, c. kr. notar, 5 K; dr. A. Homan, c. kr. okr. zdravnik, 4 K; K. Vilfan, c. kr. davčni kontrolor, 1 K — skupaj 406 K 40 h. Dobitke za srečolov k veselici z dne 4 febr. t. l. pa so darovali gospodje: H. Stanur, trgovec in Lj. Stiasny, nadzornik po 10 dobitkov; po 2 dobitka: K. Žener, posestnik, K. Humek, meščanski učitelj; po 1 dobitok: gospe K. Engelsberger, T. Košir, M. Križman in M. dr. Pompe, M. Rumpret in K. Volavšek, gospice učiteljice A. in M. Bavdek, T. Ivančič, M. Perhavec, V. Peršl in c. kr. poštne ekspeditorice M. Klinej, A. Koutny in A. Pavšič in gospodje: J. Benedičič, nadučitelj, F. Dermelj, posestnik, F. Cesar, trgovec, J. Jerman, posestnik, A. Goslar, c. kr. sodni kancelist, A. pl. Gspan, c. kr. geometer, F. Gregorič, posestnik, Neimenovan, L. Levstik, mešč. učitelj, A. Levičnik, c. kr. sodni adjunkt, E. Pfeffer, c. kr. gozdni uradnik, F. Perhavec, c. kr. vojni oficijal, F. Roštaher, obč. tajnik, Fl. Rozman, učitelj, T. Wirgler, c. kr. nadživinozdravnik, in J. Znidaršič, meščanski učitelj. Cisti dohodek veselice dne 4. februarja 200 K 34 h. skupaj 606 K 74 h. Živili darovalci in nasledniki! Vrlemu »Pedagoškemu društvu« v Krškem in njega vzornemu predsedniku c. kr. okr. šolskemu nadzorniku, gospodu Ljudevitu Stiasnemu, ki je uprizoril veselico in nabiral darove, bodi izrečena na tem mestu v imenu »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« najtoplejša zahvala. Vivat sequens!

J. Dimnik, blagajnik.

Učiteljski konvikt. Ljubljanski učiteljskiščekniki zložili 3 K; gđc. Alojzija Izlakar, nabrala v veselici družbi v Predvoru 3 K.

Poročil se je dne 15. t. m. g. učitelj Jožef Bric z gospico Metodo Vodopivčevu iz Dornberga. Čestitamo! — G. učitelj Vekoslav Bekar se je poročil z gospico Antonijo Sušo v Štorjah na Krasu. Čestitamo!

Novo šolo menijo zidati letos v Mirni na Dolenjskem.

Za slovensko šolo v Št. Jakobu na Koroškem so nabrali doslej 4494 K. (Glej tozadevni oklic v 1. naši letošnji številki!)

Pedagoško-katehetski shod so imeli pretekli teden na Dunaju.

„Prijetelji“ šolstva. Med temi stoji v prvi vrsti »Domo-ljub«, ki ga je primerjati samo s klepetuljasto in obrekljivo čenčo, ki ne pusti nobenega poštenega človeka v miru. V vsaki številki »Domoljubovi« je natlačenih vse polno šaljivih notic, takozvanih »novic« iz vseh krajev slovenskih pokrajin, ki se zadirajo z brezprimerno surovostjo in puhlo jezikavostjo v napredno učiteljstvo in šolstvo. Tudi zadnja (4.) »Domoljubova« številka je taka. Namen posvečuje sredstva. Z »Domoljubom« hočejo zanetiti sovraštvo do učiteljstva in šolstva med najširšimi narodovimi masami, zato pa pišejo v njem brez prestanka proti šoli. V zadnjem »Domoljubu« beremo to-le klerikalno izpoved: »... Sploh pa ne vemo, čemu gospodje tako silijo s šolami. Kmetu to gotovo ni v korist, saj ima že itak preveč bremen... Ali pa morda hočejo imeti v vsaki vasi svojega agitatorja, ki bo vlekel in pomagal vleči iz blata liberalni ploč? Pravijo, da se morajo ustanavljati nove šole iz zdravstvenih oziror. Tako? V prejšnjih časih je bilo le malo šol in otroci so hodili časih res

precej daleč v šolo — hodili so vsak dan po svežem zraku in so bili zdravi, in cesar je dobil zadosti vojakov; zdaj so pa ukrenjene vse zdravstvene odredbe, za vojsko sposobnih mladeničev je pa vedno manj. Odkrito povemo, da nam preprostim ljudem vse to početje kar ne more v glavo. — Sedaj vsaj vemo, čemu so šole! »Domoljubovi« pedagogi govore, da so šole pripravljavnice za — kasarne! Sapienti sat!

Posnetek iz našega članka o idrijski rudniški ljudski šoli je priobčil v svoji zadnji številki »Český Učitel«, ki se čuti z nami vred, da vladajo na imenovani šoli take razmere, kakor smo jih očrtali. Polagoma bodo zvedeli tudi na pristojnem mestu, kakšne so te razmere!

„Slovanský Přehled“ piše pod zaglavjem »Poměry učitelské v Krajině« o delovanju in gibanju našega učiteljstva. Članek piše o naših listih in o gonji klerikalcev proti naprednemu učiteljstvu. Omenja tudi tisti shod dr. Šusteršiča, kjer je nasvetoval učiteljem, da naj numerirajo svoje kosti... Jako umesten je zlasti stavek: »Nezbývá tedy pokrokované části učitelstva nic než boj, boj do úmuru proti nepříteli svému, proti nepříteli lidu, osvěty, svobody, proti — klerikalismu.«

Štrajk. Pa vendar niso kje štrajkali učitelji? In morda celo slovenski učitelji? Ne! Ampak štrajkali so učenci kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu. Pa samo nekoliko dni. Bili so nezadovoljni s tem in z onim ter pretili ostaviti zavod. Ugodili pa so željam štrajkujočih, in sedaj je na Grmu zopet vse mirno.

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta za goriško okolico. Iz uradnih naznanil je posneti, da ni ugodil dež. šol. svet prošnji občinarjev iz Gojač in Malovš za ustanovitev šole na Gojačah, pač pa je dovolil združitev šol. okrožja za občine Černiče, Batulje, Selo, Gojače in Malovše. Za te kraje se ustanovi štirirazrednica na Rodnah. Nadalje ni dovolil dež. šol. svet razširjenja dvorazrednice v Vrtojbi v trirazrednico, ker, čujte, manjka 1 (reci: eden) otrok, do zakonitega števila. 2. Okrajni šol. svet je dovolil šestim poročenim učiteljem draginjsko doklado à 100 K, in sicer za dobo, dokler se ne zvišajo plače. Enkratna podpora se je dovolila trem gđc. učiteljicam à 50 K in dvema učiteljema à 100 K. Službi sta se odpovedali gđc. Ida Hmeljak, učiteljica v Ajdovščini, na katere mesto se je imenovala gđc. Štefanija Legovič in Franja Copic, učiteljica pri Sv. Križu (s 1. majem). Na ekskurendno šolo Podlaka-Dol. Lokovec se je premestil gosp. Jug iz Ravni. Na Ravne bo začasno (dvakrat na teden) ekskuriral g. Bitežnik iz Bat. Bolehno učiteljico gđc. Ano Lukmanovo v Št. Florjanu se je priporočilo dež. šolskemu svetu v upokojenje; na njeno mesto je imenovana gđc. Marica Jamšek. Gg. Andreju Tomažiču, nadučitelju v Lokavcu, se je dovolila III., Arturju Kodriču, učitelju v Podgori, II. in gđc. Zofiji Vilhar, učiteljici v Mirnu, I. petletnica. Daljši dopust se je dovolil zaradi bolehnosti trem učiteljicam in štirim učiteljem. K.

Militarizem je tisto zlo, ki tlači in mori vse ljudi, vse stanove in vse narode, najbolj seveda kmetijski stan. Tega mnenja so bili tudi časih klerikalni poslanci. Zadnji »Domoljub« pa pravi in govori, da so bili ti ljudje v zmoti, saj mu je žal, da je sedaj — in to zaradi šol! — vedno manj mladeničev sposobnih za vojsko. Kdor nosi talar, ne pozna vojaške suknje, zato reje tudi ne ve, kako rad da kmetijski oče svojega sina v vojašnico. Morda še nasvetuje »Domoljub« poslancem svojega mišljenja, naj delujejo na to, da izpremene vse šole v vojašnice. Potem bo šele v »Domoljubu« vse polno lepih in veselih novic! Že veste, zakaj!

Nov davek. Z Dunaja poročajo, da študirajo v finančnem ministrstvu načrt davka na doto. Ta načrt utegne prinesiti državi več milijonov, ako postane — zakon. Dote do 3000 K bi bile s vobodne tega davka. Dote od 3000—5000 K bi plačala $\frac{1}{2}\%$ davka, ki bi narasel progresivno do 4% pri doti nad 200.000 K. No, učitelji bi izvečine ne plačevali tega davka. Naša uboga država pa ga menda krvavo potrebuje, saj ni pušk in topov nikoli dovolj. Radovedni smo, koliko tega novega davka obrne naša skrbna vlada v prid — šolstvu.

Schillerjeva slavnost. Po odredbi naučnega ministrstva bodo vse srednje šole praznovale stoletnico Schillerjeve smrti letos dne 9. maja.

Popravek. V zadnjih »Kritikujočih glasovih« nismo imenovali prave šole. Tista šola je v Šturjah pri Ajdovščini, in ne v Št. Vidu pri Vipavi.

Razgled po šolskem svetu.

— **V Ricmanjih** — kjer tako temeljito prezirajo čl. XIV. drž. osn. zakonov — so položili 15. t. m. temeljni kamen novemu šolskemu poslopju. Temeljni kamen je blagoslovil vaški župan Iv. Berdon ob veliki udeležbi občinstva.

— **Število srednješolcev.** Na gimnazijah naše drž. polovice je letos 3342, na realkah pa 1637 učencev več nego lansko leto. V šolskem letu 1904/1905 je skupno število srednješolcev 125.491, lani jih je bilo 120.511.

— **Število visokošolcev** na avstrijskih univerzah raste zmeraj bolj. Od leta 1899. se je to število dvignilo za 4000. Ob koncu l. 1900 je bilo na vseh naših vseučiliščih 16.775 dijakov, koncem zimskega tečaja 1903/04 pa jih je bilo 20.135. Modroslovske fakultete so imele v devetdesetih letih najmanj dijakov, sedaj imajo največji prirastek, medicinske fakultete pa so glede števila nazadovale. V 3 letih je poskočilo število modroslovcev od 2830 na 6176. Seveda se je pomnožilo tudi število slušateljic. V zadnjih štirih semestrih je bilo vpisanih skupaj 2517 dijačic. Največ jih študira — filozofijo. Značilno!

— **Razstava učil v Ljubljani.** Pravijo, da prirede v letošnjih glavnih počitnicah v Ljubljani razstavo učil ljubljanskih mestnih šol. To razstavo mora prirediti in urediti odbor, ki mu naj bodo člani zastopniki, oziroma zastopnice vseh ljubljanskih šol. Da bo ta razstava odgovarjala svojemu namenu, mora biti tudi pravilno (po strokah in učnih letih) urejena: biti mora vidno znamenje notranjega ustroja ljudskega šolstva. Ali pa bi ne kazalo, pritegniti k tej razstavi vsega kranjskega šolstva? Taka razstava bi bila lepa kulturna slika, ki bi dvignila ugled našega obrekovanega šolstva in zavezala obrekljivcem jezike. Naj razmišlja o tem ljubljanska gospoda!

— **Tudi petindvajsetletnica.** V »Miru« čitamo: Letos obhaja svojo petindvajsetletnico ono nemško društvo, ki je tekom svojega delovanja storilo našemu narodu največjo škodo. To društvo je »šulferein«. Pred 25 leti se je to društvo ustanovilo na Dunaju in od tistega časa je razdelilo nad deset milijonov Judeževih grošev med razne slovenske naroda, največ Čehe in Slovence. Tam, kjer se s pomočjo oblasti ni moglo še ustanoviti nemške šole, jo je ustanovil »šulferajn« ter tako postavil temelj za ponemčevanje. Pri nas na Koroškem sicer podpira vlada sama z vsemi svojimi močmi ponemčevanje slovenskih krajev, a vzlic temu je še »šulferajn« tu, da s podporami, ki jih daje za sezidanje ali vzdrževanje šol, podkupa občane, da volijo na nemškotarsko stran ter tako izroče občino požrešnim kremljem nemških hajlovcev. »Šulferajn« je poleg vlade največji sovražnik našega naroda. Cesar vlada ne stori s svojim očitnim sovraštvom, stori »šulferajn« s svojim skrivnim, zahrbtnim rovanjem. Koliko ubogih slovenskih otrok se na tak način izneveri svojemu narodu, koliko staršev proda za te Judeževe groše svojo lastno kri požrešnim tujcem, koliko slovenske zemlje, ki so jo sto in sto let obdelovali slovenski gospodarji, preide v roke najbolj zakletih sovražnikov slovenskega naroda. In vsemu temu je kriv Slovenec sam, ki se da podkupiti po »šulferajnovih« Judeževih groših! In ti ljudje, ti podkupljenci in prodanci so potem krivi, da jim lastni otroci z zaničevanjem pljujejo v obraz, da se lastnim materam sinovi in hčere posmehujejo, ako jih slišijo govoriti svoj slovenski jezik, da zaničuje otrok svoje starše, ker jim Judeževi groši niso mogli zbrisati njihovega slovenskega pokoljenja. Tako zastruplja in okužuje že 25 let »šulferajn« naše slovensko ljudstvo. Koliko krajev, koliko občin je že tako požrl nenasitljivi nemški zmaj. Koliko tisoč Slovencev se je tako izneverilo svojemu rodu in jeziku. Ali

je ni pomoči proti temu sovražniku? Seveda je, ali tu zopet naletimo na drugega sovražnika — svojo lastno malomarnost. Glejte jih Nemce in nemčurje, kako delajo za »šulferajn«, kako pa se dela pri nas za družbo sv. Cirila in Metoda? Koliko podružnic drema, koliko jih je zaspalo morda za veke! In družba je ravno najboljše orožje proti »šulferajnu«. Naj bi jo Slovenci tako podpirali, kakor Nemci svoj »šulferajn« in bila bi nam ravno tako orožje, kakor je onim »šulferajn«. Naj bi torej odprlo petindvajsetletno »delovanje« nemškega »šulferajna« oči našim zaspancem ter jim pokazalo pot do rešitve — vsestransko podporo družbe sv. Cirila in Metoda. Ako bi imela družba le razmerno take vsote na razpolago, kakor jih ima »šulferein«, koliko slovenskih krajev bi se lahko ohranilo Slovincem! Stori torej vsak svojo dolžnost, da ne bo prepozno!

— **S Štajerskega.** Deželni šolski svet je izrekel učiteljici Elizi Vrečkovi zahvalo za vodstvo šolarske kuhinje v Slovenjem Gradcu. — Nemško šolo v Vojniku razširijo v trirazrednico.

— **85.000 kron** — to je malenkost! bo stal ogledni čoln za avstrijsko mornarico. Oborožen bo z dvema brzostrelnima topovoma. Nameravajo pa zgraditi pet takih čolnov. $5 \times 85.000 \text{ K} = 425.000 \text{ K}$, ali okroglo: pol milijončka kron za morilne priprave. Kaj vse bi lahko storili s tem denarjem za povzdigo šolstva! To »Domoljubu« v premišljevanje!

— **Osebna vest s Kranjskega.** Učiteljica Ivana Lampetova je imenovana za namestno učiteljico v Šmartnem pri Kranju.

— **Koliko časa naj spe otroci?** Iz izvestja komisije, ki je pregledovala švedske šole, je razvidno, da otroci, ki niso spali, kolikor zahteva zdravje, trpe za 25% več na raznih boleznih nego drugi. — Povprečno treba, da spe otroci: pod 4 leti do 12 ur na noč, od 4. do 7. leta po 11, od 7. do 12. letu po 10, od 12. do 14. leta po 9 in od 14. do 16. leta po 8 ur na noč.

— **10.000 kron v irredentovske namene.** Deželni zbor istrski je dovolil ogromno vsoto 10.000 K poitalijančevalnemu društvu »Lega Nazionale« iz deželnega zaklada. Ako pomislimo, da je ta denar z več nego polovico iztisnjen iz krvavih žuljev istrskega slovenskega in hrvaškega kmeta, tedaj moramo imenovati ta čin dežel. odbora istrskega pravo politično lopovstvo. Dočim je na tisoče slovanskih otrok tožne Istre brez šole in šolskega pouka, dočim strada istrsko učiteljstvo, zapravlja vlada ljudski denar za šolske namene zloglasne irredente. — To se pravi naš slovanski jug izzivati na eventualnosti, ki utegnejo merodajnim krogom biti jako neljube tedaj, ko pride čas za to!

Listnica uredništva.

Gospod Avgust Šabec in gospod Otmar Novak, c. kr. učitelja na rudniški ljudski šoli v Idriji, nista v nobeni zvezi s člankom, ki smo ga priobčili o imenovanju šoli v 4. svoji številki, torej ga ni napisal nihče imenovanih gospodov. Izjavljamo tudi, da naj nikar ne iščejo tega grešnika med idrijskim učiteljstvom, ker je to popolnoma nedolžno. Članek nam je napisal nekdo, ki nima z idrijsko ljudsko šolo in s c. kr. erarjem nobene dotike. Zato je škoda vsakega pozvedovanja! — **Gorenjski:** Vaš članek pride šele prihodnjič. Oglasite se kmalu zopet! Srčne pozdrave! — **Soajalist I.:** Kar ste nam poslali, nam ugaja. Posvetovali se bomo z zaupniki, potem stopimo v odločilno bitko, ki ji je zmaga zagotovljena. To bo šele vihar! Tudi Vi pozvedujte med zanesljivimi somišljeniki in nas natančno obvestite. Iskrene pozdrave! — **Na št. v V.:** Separativov ne maramo, takisto ne osebnega kulta. Naša stvar je skupna, in naša skupnost je stvarna. Če se ne strinjate s tem, niste za nas. Lahko pa nas primete tudi v javnosti, saj smo že vajeni temu! Pustolovstva pa ne bomo podpirali. Zdravi! — **G. J. G. v K.:** Vaš dopis pride prihodnjič.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 352.

Kranjsko.

Na trirazredni ljudski šoli v Dolenji vasi je oddati začasno učiteljska služba za novo ustanovljeni oddelek k I. razredu.

Pravilno opremljene prošnje naj se semle vlagajo do 19. marca t. l. C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 20. svečna 1905.

Št. 147.

Štajersko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Siteški vasi (Seitendorf) in na trirazredni šoli pri Sv. Martinu blizu Vurberga se bo do Velike noči 1905 namestila ena učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s prostim stanovanjem, in sicer v prvi vrsti stalno, a v drugi šele začasno.

Prosilci ali prosilke za eno teh mest naj vložijo svoje prošnje, z izpričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita, oziroma samo z zadnjim ter pri prvem stalnem nameščenju tudi z domovnico opremljene, predpisanim potom pri dotičnem krajnem šol. svetu (pošta Vurberg) do zadnjega dne meseca februarja 1905.

Okrajni šolski svet Maribor, dne 31. januarja 1905.

Št. 46.

Na trirazredni ljudski šoli v Žetalah se stalno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, z izpričevalom usposobljenosti oziroma zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 10. marca t. l. pri krajnem šolskem svetu v Žetalah pri Rogatcu.

Okrajni šolski svet Rogatec, dne 11. februarja 1905.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje, se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.— $\frac{1}{2}$ 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4 $\frac{32}{100}$ %, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za določiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“